

**Venerabilis Bedæ Presbyteri Anglo-Saxonis, Doctoris
Ecclesiæ Vere Illuminati Opera Theologica, Moralia,
Historica, Philosophica, Mathematica & Rhetorica,
quotquot hucusque haberi potuerunt omnia**

In Vetus Et Novum Testamentum, Salvberrimis In Moysis Pentatevchvm,
Tobiam & Iobum, Libros Regum, Davidis Pasalmos, Parabolas Salomonis &
Cantica, Prophetas &c. explanationibus & Quæstionibus enodata:
Moralibus doctrinis & expositionibus in quatuor Evangelistarum Evangelia
illustrata: facundissimis ...

Sive Homiliæ In Dominicas Anni, Et Festa Sanctorum

Beda <Heiliger>

Coloniæ Agrippinæ, 1688

De muliere forti, libellus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72051](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72051)

BEDÆ PRESBYTERI DE MULIERE FORTI, LIBELLUS.

N A L F P H.

Mulierem fortem quis inveniet? Procul, & de ultimis finibus pretium ejus. Mulier fortis Ecclesia Catholica vocatur. Mulier videlicet, quia spirituales Deo filios ex aqua & Spiritu sancto gignere consuevit. Fortis, quia cuncta seculi adversa simul & prospera pro conditoris sui fide contemnit. Quoniam ipse in carne apparens infirmam quidem invenit, sed inventione sua, hoc est, pia visitatione sua fortem reddidit. Unde post ejus redemptionem ad caelos rediens, supernis civibus gaudens agebat: *Congratulamini mihi, quia invenii ovem, qua perierat.* Videns ergo Salomon genus humanum innumeris implicatum erroribus, quodque ad ejus salvationem nullus Patriarcha, nullus Propheta, nullus omnino electorum, praeter solum mediatorem Dei & hominum sufficeret, ait: *Mulierem fortem quis inveniet? Procul & de ultimis finibus pretium ejus.* Acti aperte futuram Domini gratiam admirando protestetur, *Quis tanta virtutis, quis talis est meriti, qui de tot incredulis, ac caelestis mundi nationibus unam sibi electorum Ecclesiam congreget, quam sua gratia fortem, atque insuperabilem adversantibus cunctis efficiat? Non hic certe nostri similis, non nostro est tempore venturus; sed in fine seculorum est de caelo Deus homo descensurus, qui nos sua passione à morte redimat.* Hoc est enim quod ait, *Procul, & de ultimis finibus pretium ejus.* Procul, videlicet statu temporis, quod à diebus Salomonis usque ad partum Virginis intereat: de ultimis autem finibus, quia à summo caelo egressio ejus: qui non aliud pro nostra redemptione pretium, quam seipsum obtulit, unde Apostolus, *Qui dilexit nos, inquit, & tradidit semetipsum pro nobis oblationem & hostiam Deo, in odorem suavitatis.* Quamvis & ita recte possit intelligi pretium sanctae Ecclesiae procul positum fuisse, quando incarnatio verbi Dei, conversatio inter homines, passio & resurrectio longè à nostra esset naturae conditione discreta: quoniam videlicet ille, & quando voluit, & qua voluit matre natus est, & sine peccato vixit in mundo: & quando voluit, & qua voluit morte discessit ex mundo, tempusque resurrectionis & ascensionis suae in potestate habuit, & cetera hujusmodi, in quibus tam procul à nobis, quam caelum à terra. Quia verò Ecclesiam, quam redimit Dominus, non solum verbum salutis suscipere, sed & constanter pro illo certare, & hoc ipsum per mundum praedicare donavit, merito subditur.

B E T H.

Confidit in ea cor viri sui, quia spoliis non indigebit. Virum sanctae Ecclesiae, Dominum ac Redemptorem ejus, quod etiam pretium ejus fieri dignatus est, dicit. Unde & Apostolus credentibus ait, *Despondi vos uni viro, virginem castam exhibere Christo.* Quod ergo dicit, *Confidit in ea cor viri sui;* ab humana nimirum consuetudine tractum est. Sicut omnis qui fortem, fidelemque & castam habet conjugem, confidit in ea certissime, quia nil contra suam voluntatem agere, nulla adultera saltem cogitatione possit attaminari, cuncta pro suo amore & adversa libenter tolleret, & quoscunque valet, ad suam amicitiam convertere, desiderat: sic nimirum Dominus & Redemptor noster in Ecclesia confidit. Novit enim spiritum gratiae, quem dedit: novit virtutem charitatis, quam in ejus praecordiis infudit. Ideoque non dubitat eam à sua, non solum fidei integritate nequaquam posse corrumpi, sed etiam perseveranter insistere, ut plures ad ejusdem fidei congreget unitatem. hoc est enim quod sequitur, *Et spoliis non indigebit.* Spoliata enim Ecclesia diabolum, cum per praedicatorum suos, eos quos ipse deceperat, ad veritatis revocat iter. Et bene dicitur, *Spoliis non indigebit;* quia nunquam cessabit Ecclesia libera-

ta à diabolica fraude animas Christi fidei restituere, donec completo mundi cursu, suorum quoque praefinita compleatur summa membrorum. Verum quia quicquid boni sancta Ecclesia vel anima quaeque fidelis agit, hoc desuper accipit, rectè subditur:

G I M E L.

Reddet ei bonum, & non malum omnibus diebus vitae suae. Reddet quippe anima Christo bonum, cum perceptis ab eo vitae muneribus rectè vivendo responderet, cum ea quae ipsa scire vel facere ab ipso adjuta potuit, etiam aliis intimare satagit: Bene autem cum dixisset, *Reddet ei bonum,* protinus addidit, *Et non malum:* quia sunt profectio qui acceptis à Domino bonis, mala rependunt: vel fidei mytheria, quae percepturunt, haeretica fece faciendo; vel fidem quam professione servant, pravus operibus blasphemando; vel mores bonos, quibus cum fide recta deserviunt, per colloquia mala corrumpendo. Sed nec illi bona, qui acceperunt, Domino reddunt, qui non in his quae bene inchoant, usque ad finem vitae praesentis persistere curant. Unde merito cum dixisset, *Reddet ei bonum, & non malum:* ut perseverantiam boni necessariam demonstraret, addidit: *Omnibus diebus vitae suae.* Cui simile est illud Evangelicum, *Servamus illi in sanctitate & iustitia, coram illo omnibus diebus nostris.* Quibus sancti operibus, quibus iustitiae vel sanctitatis fructibus potissimum sit insistendum ei, qui bonum quod & accepit à Domino, gratis rependere satagit, subsequenter insinuat, cum dicitur:

D A L E T H.

Quasi vir lanam & linum, & operata est consilio manuum suarum. Hujus principium versiculi, Fortis mulier, hoc est sancta Ecclesia, & juxta literam accipere & observare consuevit: juxta illud propheticum, *Cum videris nudum operieris, & carnem tuam ne despexeris.* Operatur autem non supervacuo & caeco labore, sed eo utique consilio, ut ab ipso suo viro, Domino videlicet Christo, in judicio mereatur audire, *Nudus fui, & operuisti me: & quantum secisti uni de his minoribus meis, mihi fecisti.* Operatur autem consilio manuum suarum, hoc est earum personarum, per quas eleemosynam pauperibus tribuit: in quorum opere devoto illo saluberrimo utitur consilio, ut cum dispergit & dat pauperibus, non ipsa ab hominibus laudetur ad tempus, sed iustitia ejus manet in seculum seculi, cornu ejus exaltetur in gloria. Possunt autem mystice in lana, quae ovinus est habitus, omnia pietatis & simplicitatis opera, quae proximis impendimus, accipi. Potest in lino quod ex terra vitens oritur, sed longo ac multiplici exercitio amittit humorem nativum, atque ad gratiam novi candoris pervenit, castigatio nostrae carnis intimari: cui dum ingenitas vitiorum sordes per continentiam excoquimus, dignam profectio eam qua Christum induamus, efficiamus: juxta illud Apostoli, *Quorquor ergo in Christo baptizati estis, Christum induistis.* Quarit ergo mulier fortis lanam & linum, & operatur consilio manuum suarum, cum Ecclesia sancta sollicitè perquirat, quibus se pietatis fructibus exerceat, quomodo se à carnalibus emundet illecebris; & hoc utrumque consilio prudentissimo, cujus est supernae solummodo retributionis facit intuitu, cujus retributionis sequens quoque versiculus aperitius meminit, dum subditur.

H E.

Facta est quasi navis infortoris de longe portans panem suum. Infortorem negotiatorem dicit, qui pro eo sic vocatur ab antiquis, quod acquirendis multiplicandisque mercibus sedulus insistat. Facta est ergo fortis mulier quasi navis infortoris, quia sicut navis infortoris onusta mercimoniis, quae in sua patria magis abundant, porrò per mare petit peregrina, ut illic venditis quae attulit, cariorea domum repperit: sic nimirum sancta Ecclesia, sic anima quaeque perfecta virtutum divitiis gaudet onustata, quibus majora divinae gratiae dona meretur. Optimè est namque com-

mercium, cum bona quæ valent operantes, primò hanc à Domino mercedem recipimus, ut ad majora semper agenda proficiamus: de hinc ut vitam percipiamus æternam. Facta est ergo anima quasi navis militaris, quæ transit desiderio fluctus seculi præsentis, sola quæ se in cælis accipere sperat, æterna gaudia meditatatur: & pro his abundantius adipiscendis quicquid valet, instantè agere, quicquid adversum occurrat, fortiter superare contendit. De qua rectè dicitur, *Quia de longè portat panem suum*: quia in cunctis quæ temporaliter bona agit, æternam solummodo retributionem expectat, solam vivi panis saturitatem desiderat, ejus nimirum qui suis auditoribus pie potenterque promittit, *Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos*. At contrà in proximo panem suum recipit, & non hunc de longè trans maria portat, qui in quod justè vivere videtur, humani tantum favoris præmia experit, neque ullo vitæ permanentis intuitu ea, quæ in imis labuntur, exuperare & calcare fatagit, de qualibus ipse terribiliter innotat, *Amen dico vobis, receperunt mercedem suam*.

V A V.

ET de nocte surrexit, deditque prædam domesticis suis, & cibaria ancillis suis. Sicut totus labentis seculi cursus perenni diei ac noctis alternatione variatur, & dies quidem ad operandum, nox ad quiescendum naturaliter condita est, sic totum præsentis Ecclesiæ tempus gemino quondam quietis & operis statu discernitur. Quasi enim nocte quiescit, cum aliqui fidelium ejus intermissa ad tempus sollicitudine externa fibimet vacare, seque ipsos spiritualiter incipiunt curare, vel lectionibus videlicet sacris, vel orationibus ac lachrymis sese, vel aliis hujusmodi studiis secretius exercendo. Surgit autem de nocte, cum in eisdem suis fidelibus ad agendam etiam proximorum curam se sollicita accingit. Quod fraternæ administrationis opus duobus modis exercere consuevit: quia & eos qui foris errabant, ad fidei gratiam convocat, & illos qui fidei sacramentis jam sunt imbuti, ut bonis operibus amplius insistant, excitare non desinit. Unde bene dicitur, *Deditque prædam domesticis suis, & cibaria ancillis suis*. Dat namque prædam domesticis suis, cum eos quos antiquo hosti docendo eripere potuit, societati illorum, qui in fide præcessere, ponit. Dat & ancillis cibaria, cum humiles quosque & debito amore suo iussa servantes, ne lub pio amore lallescant, supernæ mercedis memoracione reficit.

Z A I N.

Consideravit agrum, & emit eum: de fructu manuum suarum plantavit vineam. Agrum dicit possessionem supernæ hæreditatis: de qua benedicens filium suum patriarcha dicit, *Ecce odor sicut mei, sicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus, odor quippe sanctorum est, sicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus*: quia tota mentis intentione contemnitur, quæ sit plenitudo benedictionis in patria regni cælestis. Consideravit ergo Ecclesia agrum, & emit eum: quia studiosè didicit, quæ sint gaudia vitæ perennis, & pro eorum perceptione quicquid potuit, laborare contendit. Quæ etiam de fructu manuum suarum plantavit vineam, quia de fructibus fidelium suorum factis sive verbis, scripturam sanctam condidit, per quam mentes audientium in fide & dilectione debriaret sui redemptoris. Nec ab re est, si vineæ nomine ipsam Ecclesiam, quæ per mulierem fortem est designata, sentiamus esse figuratam, & eos esse propagines vineæ, qui sunt filii mulieris, Mulier autem vineam plantavit, cum Ecclesia primitiva latius per orbem missis prædicatoribus fidei semina dispersit. Consideravit namque agrum, cum orbem universum viciorum spinetis horrentem, cultura spiritali opus habere perspexit: emit verò eum, cum missis ubique doctoribus talentum verbi audientibus contulit, ut eos credentes felicissimo Christi mancipatui subderet. Plantavit autem in eodem agro vineam, cum in novis credentium populis Ecclesiam plenam Evangelicæ veritatis institutione firmavit. Quam

quidem vineam de fructu manuum suarum plantavit: quia non solum verbo instruebant Apostoli, Apostolorumque successores populos quos eruebant, verum etiam testimonium bonæ operationis miraculorum quoque signa verbis doctrinæ iungebant, sed & usque hodie, imò usque in finem seculi mulier fortis considerat agrum, & emit eum, ac de fructu manuum suarum plantat vineam: quia sancta Ecclesia semper sollicita perquirat, quos ad fidem convertere possit: & quoscunque dociles inveniat, hos data verbi pecunia in servitium Christi emit, atque in eis vineam Christi plantare, vel potius eos vineam Christi facere fatagit: & quia quisquis alterum docere desiderat, primò ipse & à malis abstinere, & bonis se debet adibus exercere, rectè subiungitur:

N C H E T H.

Accinxit fortitudine lumbos suos, & roboravit brachium suum. Accinxit ergo Ecclesia lumbos suos fortitudine, cum supernorum desiderii intenta carnalibus illecebris succumbere desepit: roboravit brachium suum, cum se ad agenda virtutum opera preparavit. Et bene primò lumbos fortitudine accingere, & postmodum roborare brachium dicitur: quia nimirum actio boni operis acceptabilis esse Deo minime valet, si non fluxa luxurie quis prius à carne simul & mente refringat. Unde Propheta, *Quiescite, inquit, agere perverse, dissite bene facere: & Dominus ipse, Sim lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes* Lumbi videlicet præcincti, ne luxurie subdantur: lucernæ verò ardentes, ut bonis fulgeatis operibus.

U T E T H.

Gustavit, & vidit, quia bona est negotiatio ejus, non extinguetur in nocte lucerna ejus. Quod ait, *Negotiatio ejus, agri utique illius significat, de quo supra ait, Consideravit agrum, & emit eum*. Gustavit igitur Ecclesia sancta, gustavit anima quæque perfecta: id est, intimo mentis desiderio cognovit, quia bona est negotiatio vitæ immarcescibilis, quam relictis illecebris temporalibus, æternam mercedem in cælis. Gustavit autem, id est, aperte didicit: quia bonum est per instantiam prædicandi, quoscunque valet ad viam veritatis adducere: atque ideo nullis tribulationum tenebris, nec ipsa morte potest lucerna devotionis ejus extinguere. Eorum namque lucerna nocte extinguitur, quamvis in die videatur ardere, qui sicut Dominus ait, *Ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedunt*. Sed & illorum nocte media extinguitur lucerna, qui veniente iudice oleum charitatis in vasis præcordiorum suorum non habuisse probantur, dum perditio falsarum rumore virtutum, vera tenebrosorum lumentorum factorum. Quod si noctem hoc loco volumus accipere, juxta hoc quod supra dicitur, *Et de nocte surrexit*, id est, ad operandum se post quietem preparavit: aperte dicitur, quòd lucerna sanctæ Ecclesiæ non extinguatur in nocte, quia & cum à negotio quiescit actionis vacat liberius luci supernæ contemplationis: cumque à publicis cessat operibus, curat se ardentius vel auditui sanctæ lectionis, vel laudibus mancipare divinis: juxta exemplum videlicet muliebris industriæ, quæ non solum interdiu necessariis solet instare laboribus, sed & noctu sæpius accenso lumine lucernæ, parilem rei familiaris agere curam.

J O D.

Manum suam misit ad fortia, & digiti ejus apprehenderunt sustum. Fortia dicit perfecta in Christi charitate opera, quibus se gaudens Ecclesia certa supernæ retributionis expectatione subdit. Verbi gratia: *Audistis quia dictum est, Diliges proximum tuum, & odio habebis inimicum tuum: ego autem vobis dico, Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos, &c.* & de virginitate servanda, *Qui potest capere, capiat: & de ceteris mendis divitiis, si vis, inquit, perfectus esse, vade, vende quæ habes, & da pauperibus, &c.* Nam populus synagoga, cui dictum est, *si volueritis, & audierit me, bona terra comedetis*: tanto infirmior erat in opere iustitiæ, quam

to minus spe perpetue remunerationis erectus. At Ecclesia quæ audit à Domino, penitentiam agite, appropinquavit enim regnum colorum, merito pro hujus perceptione dura quæque longanimitate suffert. Unde rursus de eius fortitudine dicit, Regnum colorum vim patitur, & violenti rapiunt illud & Digiti, inquit, ejus apprehenderunt fufum. Solent foemina nentes fufum in dextera, colum tenere in sinistra. In colo enim lana involuta est, quæ filo ducenda, & nenda transeat in fufum. Sæpè autem in scripturis dextera vitam perpetuam, lava præsentia Dei dona significat: opulentiam videlicet rerum, pacem temporum, sospitatem corporum, scientiam quoque scripturarum & celestium perceptionem sacramentorum. Hæc & hujusmodi bona cum Domino largiente percipimus, quasi lanam colo involutam in lava gestamus: at cum in ea pro amore celestium salubriter nos exercere incipimus, jam lanam agni immaculati de colo in fufum, de lava in dexteram trajicimus: quia de bonis nostri Redemptoris, de exemplis operum ejus stolam nobis gloriæ celestis, ac vellem charitatis nuptialem facimus. Digiti namque apprehendere fufum, ipsam intentionem discretionis, quæ quisque operatur, insinuat: ea nimirum ratione, quia nulla corporis nostri membra pluribus sunt distincta articulis, ac flexibus, quam digiti. Quicumque ergo veraciter dicere cum Apostolo potest, *Nostra autem conversatio in caelis est*, Unde etiam Salvatorem expectamus Dominum nostrum Jesum Christum; hujus profecto digiti dexteri apprehenderunt fufum, quia discretione sedula pro æternis bonis laborare didicit, & bene dicitur, *Apprehenderunt, ut viracius commendetur*, quanto studio, quanta festinatione hujus vitæ incerta pro certis apud Dominum præmiis agere debeamus. Quid autem mulier fortis, id est, Ecclesia sancta, vel anima quæque perfecta, per fufum intellectualem sit operata, subsequenter aperitur:

CAPH.

Manum suam aperuit inopi, & palmas suas extendit ad pauperem. Quod & de operibus electorum synagoga, quas generaliter fiunt in pauperes, accipi potest: sed melius de verbo Dei, quod indumentum salutis animabus confert, intelligitur, de quo beatus Job gloriatur dicens, *Instita indutus sum, & vestivi me suis vestimento, & diademate judicio meo*. Aperuit autem Ecclesia manum inopi, cum mysteria fidei ignorantibus, per operarios veritatis revelavit. Palmas extendit ad pauperem, cum longè lateque prædicatores ad imbuendas æternæ salutis indigas nationes dispersit.

LAMED.

Non timebit domus sua à frigoribus nivis: omnes domestici ejus vestiti duplicibus. Frigora nivis, corda sunt reproborum, perfidia suæ torpore rigentia, de quibus ait Dominus, *Et quoniam abundavit iniquitas, refrigescet charitas multorum*. Quæ illa utique nive pessime deprimuntur, quæ ob primæ superbiæ meritum de celo corruens in profunda tenebrarum, nihilominus se velut Angelum lucis adhuc stultis ostentare præsumit, habitumque meritorum suorum candore niveo similem fraudium suarum nesciis præfert. Quod quidem Domini & Angelorum ejus est proprium, in habitu niveo claritatem suæ designare virtutis. Non timebit autem Ecclesia domus suæ à frigoribus nivis memorata, quia Domino pollicente credit, quod *porta inferi non prevalebunt adversus eam*. Omnes domestici ejus vestiti duplicibus: & sapientia videlicet ad repellendas hæreticas falsorum fratrum doctrinas, & patientia ad tolerandas apertorum hostium pugnas. Vel certe vestiti sunt duplicibus: quia promissionem habent vitæ quæ nunc est, & futura. Nunc in peregrinatione temporali divino auxilio ne deficiant adjuvi, tunc in patriæ perpetis habitatione, divinæ gratiæ visionis, ut felices semper vivant allevati. Item domestici ejus induti veste sunt duplici: una operis, altera mentis fidei, habentes factorum velamina, & sacramentis videlicet sui Redemptoris imbuti, & for-

mati exemplis. Sic enim fit illud Apostoli, *Quicumque in Christo baptizati estis, Christum induistis*. Possunt autem frigora nivis etiam tormenta æterna intelligi, quæ igne & frigore mixta esse legimus, cum dicitur: *Ibierit fletus & stridor dentium*. Fletum quippe oculis ignis & fumus: stridorem verò dentibus solet frigus gignere, unde & beatus Job de peccatis reproborum loquens æternis, *Ad calorem*, inquit, *nimirum transibunt ad aquam nivium*. Sed ab his Ecclesia domus suæ non timebit: quia quicumque pereunt, ad domum non pertinebant, nec veste ipsius spirituali erant induti, tamen mysteriis ejus ad tempus videbantur instituti. Denique legimus in Evangelio electum de domo convivii illius hominem, qui vestibus operum immundis hanc intrare præsumperat: & in tenebras exteriores, ubi esset fletus & stridor dentium, esse projectum. Merito itaque in frigora peccatorum religatum, quia indumentum pietatis habere neglexerat.

MEM.

Stragulatam vestem fecit sibi: byssus & purpura indumentum eius. Stragulata vestis, quæ variate textura solet summissima confici, fortia Ecclesiæ opera, & diversa virtutum ejus ornamenta significat. De quibus Propheta in summi regis, viri videlicet illius laude cecinit, *Assit regina à dexteris tuis in vestitu deaurato, circumamicta varietate*. Byssus quoque & purpura indumentum ejus, Byssus in castitate puræ conversationis: purpura in effusione pretiosi sanguinis. Byssus namque candidi coloris est, purpureus color & de sanguine animantis, quod purpura vocatur, conficitur, & pie sanguinis habet speciem. unde pulchre dictum est a patribus, quia sancta Ecclesia electorum floribus vernans, habet in pace lilia, in bello rosas. Item quia byssus de terra virens oritur, sed per exercitationes longas ac multivarias, amisso humore ac virore nativo, ad decorè candidæ vestis perducitur: purpura autem regalis est habitus. Byssus induitur Ecclesia, cum castigant corpora sua electi, & servituti subjiciunt: purpura autem cum eandem continentiam non ob favorem vulgi, sed pro acquirenda beatitudine regni perennis exercent. Sic virtutum habitus in presenti quidem nescientibus videtur contemptibilis, sed in futuro qualem fuerit manifestè apparebit. Unde pulchre in Apocalypsi Joannis sanctorum se vocem audisse refert, dicentium: *Gaudeamus & exultemus, & demus gloriam ei, quia venerunt nuptia agni: & uxor ejus preparavit se, & datum est ei, ut cooperaret se byssino splendens*. Byssinum enim justificationes sanctorum sunt.

NUN.

Nobilis in portis vir ejus, quando sederit cum senatoribus terre. Vir sanctæ Ecclesiæ, vir cujusque animæ Dominus est: qui videbatur ignobilis, cum ante tribunal prædis staret judicandus, cum probra, sputa, flagella, & ipsam crucis mortem susciperet: sed nobilis apparebit, cum venerit judicaturus orbem in æquitate, & omnes Angeli ejus cum eo. *Tunc sedebit*, inquit, *in sede majestatis suæ, & congregabuntur ante eum omnes gentes, & separabit eos ab invicem, &c.* Nobilis, inquit, in portis vir ejus, quia veteres in portis sedere ad judicandum solebant: ut venientes ad civitatem aliunde, paratum continuo responsum judicantis acciperent, & ne rusticos vel pastores insolita urbis adflicta stupefacerent, nec rursum pacem urbis intrinsecus frequens litigantium controversia scædaret. Nobilis ergo erit Dominus in portis civitatis, quia qui etiam nunc contemnendus putatur, à multis, ubi seculi finis advenerit, ubi ingressum patriæ celestis aperuerit electis, jam cunctis parebit sublimis. *Sedebit autem cum senatoribus terre. Amen dico vobis, quod vos qui secuti estis me in regeneratione, cum sederit filius hominis in sede majestatis suæ, sedebitis & vos super sedes duodecim, judicantes duodecim tribus Israel.*

SAMECH.

Sindonem fecit & vendidit, & cingulum tradidit Cananeo. In lineo sindonis subtilis intextio signatur sanctæ præ-

dicatio-

dicationis, qua molliter quiescit: quia mens in illa fidelium spe suprema refocetur. Unde & Petro animalia in linteo monstrantur, quia peccatorum animam misericorditer aggregata, in blanda fidei quiete continentur. Hanc ergo lindenem Ecclesia fecit, & vendidit: quia fidem quam credendo texerat, loquendo dedit, & ab infidelibus vitam recte conversationis accepit. Quæ & Cananæ cingulum tradidit, quia per vigorem demonstratæ justitiæ fluxa opera gentilitatis extinxit: ut hoc quod præcipitur, vivendo teneatur, Sicut lumbi vestri præcincti. Bene enim nomine Chanaan, qui & gentilitatis populum procreavit, & interpretatur commutatus, conversa ad fidem gentilitatis designatur, quæ felicissima commutatione ad vitia ad virtutes, à diabolo ad Christum migravit. Unde in ejus laudem Psalmus quadragesimus quartus scribitur, cuius titulus est, *In sinem pro his qui commutabuntur filii Chore, canticam pro dilecto.* Filii autem Chore, Filii Calvariz interpretantur, qui sunt filii Dominicæ crucis, dicentes: *Mihi autem absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi.* Quomodo autem commutentur, sequentiâ ejusdem Psalmi docent, ubi dilectus ipse, id est Dominus Ecclesiæ dicit: *Audi filia, & vide, & inclina aurem tuam, & obliviscere populum tuum, & domum patris tui.* Commutari namque illam desiderat, quam ut filiam habere valeat, domum patris prioris, id est hostis antiqui jubere oblivisci.

P A I N.

Fortitudo & decor indumentum eius, & ridebit in die novissimo.] Fortitudo ad tolerandam perverforum improbitatem, decor ad excercendam virtutum gloriam. Decor, quia operatur justitiam: fortitudo, quia patitur persecutionem propter justitiam: & ideo ridebit in die novissimo, id est, gaudebit in retributionem regni cælestis, quod dolebat in certamine vitæ præsentis. Mos etenim scripturæ est pro gaudio risum ponere, sicut Dominus ait, *Beati qui nunc fletis, qui ridebitis.* & beatus Job, *Os autem veracium replebitur risu.* Similem sanè huic sententiam Propheeta de Domino ac Salvatore, hujus fortissimæ mulieris posuit, dicens: *Dominus regnavit, decorem induit, induit Dominus fortitudinem.* Cum enim prædicaret Evangelium regni, aliis placebat: alii bene loquebantur, alii detrahebant, lacerebant, mordebant, conviciabantur. Ad eos ergo quibus placebat, *decorem induit*: ad eos quibus displicebat, *fortitudinem.* Imitare ergo & tu Dominum tuum, ut possis esse vestis ipsius. Esto cum decore ad eos, quibus placent bona opera tua: esto fortis adversus detractores.

D P H E.

Os suum aperuit sapientia, & lex clementia in lingua ejus.] Ad hoc tantum loquens os aperuit, ut sapientiam doceret. juxta illud Apostoli, *Omnis sermo malus ex ore vestro non procedat:* sed si quis bonus ad ædificationem fidei, ut det gratiam audientibus. Vel certe os cordis aperuit ad discendam ab ipsa interius sapientia veritatem, quam alios foris doceret. Utrique autem sensui, quia utrumque facit Ecclesia, concinit aperte quod sequitur, *Et lex clementia in lingua ejus:* illa videlicet, ut non statim more legis Mosaicæ peccantes puniret, sed misericorditer ad penitentiam remedia vocaret. Cujus exemplum clementiæ ab ipso Deo & Salvatore nostro manifestè percepit, cum oblata ei peccatrice muliere, si quis, inquit, sine peccato est, primus in illam lapidem mittat: & sic eam à crimine, quod pararat, sub conditione amplius non peccandi miseratus absolvit.

N Z A D I C.

Consideravit semitas domus suæ, & panem otiosum non comedit.] Semitas domus suæ considerat, quia cunctas suæ scientiæ cogitationes subtiliter investigat. Panem otiosum non comedit, quia hoc quod de sacro eloquio intelligendo percepit, ante æterni judicis oculos exhibendo operibus ostendit. Item domus mulieris, habitatio est patriæ cæle-

stis: semitæ domus illius præcepta justitiæ, quibus ad æternæ vitæ mansionem pervenitur: quas protectio semitas anima bene considerat, & diligenter quibus actibus ad supernam pervenire debeat, inspicit, & quæ agenda didicit, sedula exercere non desinit. Panem quoque otiosum non comedit, cum sacrificium Dominici corporis percipiens. studet imitari actum, quod mysterio celebrat: multum sollicita, ne indignè panem Domini comedendo, & calicem bibendo, judicium sibi manducet & bibat: sed ut patiendo pro Christo, ac lachrymas fundendo, bonis quoque actibus insistendo, passionum ipsius exempla sequatur, quantum valet. Potest & simpliciter accipi, quod panem otiosum non comedit mulier fortis, juxta illud Apostoli, *Qui non operatur, non manducet.* & ipse de se, *Quoniam ad ea quæ mihi opus erant, & his qui mecum sunt, ministraverunt manus istæ.* Unde meritò luxuriantes vituas arguens, adjungit, *omul autem & otiosa discant, circumire domos: non solum otiosæ, sed verbosæ & curiosæ.*

P C O P H.

Surrexerunt filii ejus, & beatissimam prædicaverunt, vir ejus, & laudavit eam.] Quod futurum pro certo noverat, more prophetico quali jam factum refert. Surgent enim filii Ecclesiæ, videlicet omnes electi in novissimo, carnis immortalitate donati: & tunc matrem suam, quæ eos ex aqua & Spiritu sancto Deo genuit, beatissimam prædicant, quæ nunc ab infidelibus quasi misera contemnitur: & revera sicut Apostolus ait, *si in hac vita tantum sperantes sumus in Christo, miserabiliores sumus omnibus hominibus.* Quia verò pro vita alia in præsentem militamus, meritò cum apparuerit quod erimus, matrem nostram, quæ ex omnibus justis collecta, una Christi columba, sponsa & amica vocatur, beatissimam prædicabimus. Surget & vir ejus, & laudabit eam, dicens in judicio: *Venite benedicti patris mei, possidete paratum vobis regnum à constitutione mundi.* Esurivi enim & dedistis mihi manducare, &c. Qui quidem ipse primitiæ dormientium resurrexit à mortuis, sed in die judicii manifestus omnibus, quos sua laude dignos judicaverit, quanta sit ejusdem suæ resurrectionis gloria demonstrabit. Potest hoc quod dicitur, *surrexerunt filii ejus, & beatissimam prædicaverunt,* etiam in hoc tempore convenienter accipi, cum quilibet fidelium transiens seculi ærumnis, ad cælestia regna perducuntur. Sedem namque ad humiliatorem aliquotiens, surgere ad gloriam pertinet. unde dicitur: *olim in cinere sedentes pauperes, id est, humiliati, & Propheta: A facie manus tuæ solus sedebam, quia comminatione replesti me.* Sed & Psalmista: *In vanum est vobis ante lucem surgere, surgite postquam sederitis, qui manducatis panem dolorem.* Quod est aperte dicere, *Quid in præsentem quæritis gaudere, quod electus in futuro reservatur?* Non enim potestis in hac vita, id est ante lucem supernæ retributionis gloriam veræ felicitatis habere: quin potius postquam hic humilitati fueritis ad tempus, illic vos in perpetuum veraciter exaltatos sperate: vos quibus amarum est omen, quod seculi amatoribus jocundum videtur & dulce. Surgunt ergo filii Ecclesiæ, & beatissimam eam prædicant, cum cælestibus bonis sublimati, quanta sit illius patriæ beatitas, cuius participes esse meruerunt, aspiciunt, & hanc debita laudatione in divina visione concelebrant. Laudat vir ipsius, cum bona quæ ipse donavit, remunerat. Quibus autem verbis eam laudet, consequenter ostenditur, cum dicitur:

T R E S C.

Multra filia congregaverunt divitias sua supergressa es universas.] Multas filias Ecclesias dicit hæreticorum, & malorum turbas Catholicorum. Quæ filia dicuntur vel Christi vel Ecclesiæ, quia etiâ ipsæ sunt Dominicæ renatae sacramentis, & adoptionem filiorum, quam non custodire, perceperunt, unde & Joannes ait, *De nobis exierunt, sed non erant ex nobis.* Quæ congregaverunt divitias, videlicet bonorum operum, orationes, jejunia, elemosinas, afflictionem, & castimoniam carnis: continentiam linguæ,

meditationem scripturarum, & cetera hujusmodi, quæ verè sunt divitiæ spiritus, ubi pura sinceritate mentis geruntur. Ubi autem sine fide quæ per dilectionem operatur, fiunt, nihil agentibus profunt. Sed & illæ filia frustra congregaverunt divitias, de quibus Dominus ait, *Multi dicent mihi in illa die: Domine, Domine, nonne in nomine tuo prophetavimus, & in nomine tuo demonia ejecimus, in nomine tuo virtutes multas fecimus?* Et tunc confitebor illis, quia nunquam novi vos. Sed omnes istiusmodi filias Ecclesia Catholica supergreditur, quæ fide casta, & opere perfecta redemptoris sui vestigia sedatur.

W S CHIN.

Fallax gratia, & vana est pulchritudo: mulier timens Deum, ipsa laudabitur. Fallax est gratia laudis, quam ab homine accipit; vana pulchritudo charitatis vel operationis bonæ, quam hominibus tenet anima, quæ timore caret divino. At illa conscientia verè est laude digna, quæ timorem Dei in omnibus servat: ipse est enim principium cunctatum, custosque virtutum, scriptura dicente, *Timor Domini principium sapientiæ: & iterum, Qui timet Dominum, nihil negligit.* Hinc est enim quod beatus Job & in prosperitate virtutibus incomparabiliter floruit, & in adversitatibus insuperabilis hosti permansit: quia veraciter dicere potuit, *Semper enim quasi tumentes super me fluctus timui Deum, & pondus ejus ferre non potui.* Fallax ergo simulatorum gratia, vanus decor operis stultorum. Ecclesia autem quæ in timore incolatus sui tempore conservatur, quoniam ardentes virtutum lampadas venienti ad iudicium sponso suo offeret, jure ab eo laudata, janua regni cœlestis intrabit. Qualiter autem eam laudet, terminali versu docetur.

N T A U.

Date ei de fructu manuum suarum, & laudent eam in portis operæ ejus. Hæc sunt enim verba viri illius, de quo dictum est, *Vir ejus laudavit eam ad eum, Domini & Salvatoris nostri, qui Angelis in fine præcepturus est, ut Ecclesiam post hujus vitæ certamen, post triturationem afflictionemque terrestriam, ad cœlestis regni gaudia introducant, ac vitæ immortalis sibi sociam aggregent: juxta illud Evangelicum, Triticum autem congregate in horreum meum.* Dicit, *inquit, ei de fructu manuum suarum:* quia fructum spiritus ferre curavit, charitatem, gaudium, pacem, benignitatem, bonitatem, modestiam, continentiam, fidem, patientiam. Pro hoc illi debitam rependite mercedem, & laudent eam in portis: hoc est in judicio sive in ingressu patriæ cœlestis, non hominum favores supervacui, sed opera ipsa quæ fecit, examinante, probante ac remunerante illo, cujus hæc donante gratia perfecit, à quo ut laudari mereamur in futuro, concedat ipse propitius, nos eum dignis in præsentis vita collaudare servitiis, Amen.

VENERABILIS BEDÆ PRESBYTERI,
libelli de forti muliere, finis.

BEDÆ PRESBYTERI
DE OFFICIIS LIBELLVS, EX
QUORUNDAM PATRUM
dictis excerptus.

DE DOMINICO DIE.

Dominicum diem Apostoli ideo religiosa solennitate colendum sanxerunt, quia in eodem redemptor noster resurrexit: quique ideo Dominicus appellatur, ut in eo à terrenis operibus, & mundi illecebris abstinentes, tantum divinis cultibus servemus, dantes scilicet diei hujus honorem & reverentiam, propter resurrectionis nostræ spem, quam habuimus in illa. Nam sicut ipse Dominus

Jesus Christus & Salvator noster, tertia die resurrexit à mortuis, ita & nos resurrecturos in novissimo seculo speramus. Unde etiam Dominico die stantes oramus, quod est signum futuræ resurrectionis. Hoc agit universa Ecclesia, quæ in peregrinatione mortalitatis inventa est, expectans in finem sæculi, quod in Domini nostri Jesu Christi corpore præmonstratum est, qui est primogenitus à mortuis. Sabbato autem priore populo in otto corporaliter celebrandum, ut figura esset in requiem; unde & sabbatum requies interpretatur. Dies autem Dominicus non Judæis, sed Christianis per resurrectionem Domini declaratus est, & ex illo cepit habere festivitatem suam. Ipse est enim dies primus, qui post septimum reperitur octavus. Unde & in Ecclesiæ de duorum testamentorum significatione dicitur illi septimus, & illi octavus. Primum enim solum celebrare sabbatum traditum est, quia erat antea requies mortuorum, resurrectio autem nullis erat. *Qui resurgens à mortuis jam non morietur, mors illi ultra non dominabitur.* Jam postquam facta est talis resurrectio in corpore Domini, ut præret in capite Ecclesiæ, quod corpus Ecclesiæ speraret in fine: dies Dominicus idem octavus, qui & primus in festivitate successit. Apparet autem hunc diem etiam in scripturis sanctis esse solennem. Ipse est enim dies primus sæculi, in ipso formata sunt elementa mundi, in ipso creati sunt Angeli, in ipso quoque à mortuis resurrexit Dominus, in ipso de cœlis super Apostolos descendit Spiritus sanctus. Manna eodem die in eremo primum de celo data est. Sic enim dicit Dominus, *Sex diebus colligitur manna, in die autem sexto duplum colligitur.* Sexta enim dies est paraescève, qui ante sabbatum ponitur. Sabbatum autem septimus dies, quem sequitur Dominicus, in quo manna primum de celo venit. Unde intelligant Judæi, jam tunc præiatum esse Judaicum sabbatum Dominica nostra: jam tunc indicatum, quod in sabbatum ipsorum gratia Dei ad eos nulla descenderit, sed in sanctam Dominicam nostram, in qua primum eam Dominus pluit.

DE LXX. I. X. L. XL.

Septuagesima computatur secundum titulationem sacramentarii & antiphonarii novem hebdomadibus ante Pascha in septimam sabbati. Populus Dei in Babylone detentus est captivus septuaginta annis, quibus expletis, reversus est Jerusalem. Septuagesimus numerus ad memoriam nobis reducit omne tempus præsentis sæculi, quo alieni sumus à cœlesti Jerusalem. Ideo auctor officii septuagesimam posuit in officiis nostris, ut hoc tempore à deliciis abstinendo, ostenderemus in nostra conversatione, qualiter per omne tempus sæculi vivere debeant, qui post baptismum peccatis se alienant à cœlesti Jerusalem. Nam quod post septuaginta annos populus de captivitate revertebat, quis non videat post evoluta tempora, quæ septenario dierum numero transcurrunt, etiam nobis idem Ecclesiæ Dei ad illam cælestem Jerusalem ex hujus sæculi peregrinatione redeundum? Quapropter *Alleluia* illo tempore non cantatur apud nos, nec *Gloria in excelsis Deo*, quia sunt cantica cœlestia. Dicit enim Psalmus: *Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena? Sunt qui primam hebdomadam septuagesimæ sine aliquo articulo novellæ conversationis ducunt, excepta mutatione Alleluia, & quibusdam locis Dalmaticarum, & intermissione Gloria in excelsis Deo: Græci proximam hebdomadam, id est, Sexagesimam, sanctificant suo jejunio. Cleri nostri, auctore Telephoro Papa sequentem, id est, quinquagesimam, qui constituit septem hebdomadarum jejunium ante Pascha. Præceptor officii nostri ampliore mutationem requirit, quam nos agamus constitutione officii sui, ipsam enim jejunium intimavit in prima oratione missæ dicens, *Ut qui justè pro peccatis nostris affligimur.* Hic enim afflictionem sonat. In introitu quoque dicit, *Circa desiderunt me gemitus mortis, dolores inferni.* Propter hos dolores non possumus latari & securi esse, sed preparare nos ad bellum, ut Apostolus ait: *Omnia qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet.* Dicit Ambrosius: *Ab omnibus quæ vitanda eadem tradit disciplina: ut**